

Inmigrantes en Occidente: necesarios e controvertidos

No confinamento de 2020 oímos dicir a xornalistas que os morangos de Lepe recóllenos marroquís vivindo en barracóns insalubres, que foron repatriados a causa do Covid 19. A froita de Lérída recóllena inmigrantes en condicións sociosanitarias insás e por iso houbo un gran gromo do virus. Unha brigada uruguaia veu a trasquilar as ovellas. Ademais calquera pode ver que os estranxeiros abundan na construción e hostalaría, que persoas maiores-dependentes son coidadas por inmigrantes. É dicir, actividades básicas para a nosa vida realízanas estranxeiros e mesmo as de lecer porque: que sería do lecer maioritario dos españois sen os inmigrantes nos clubs de fútbol?

Londres é a primeira capital europea que ten de alcalde un musulmán de ascendencia paquistaní, Sadiq Khan, desde 2016. Máis da metade dos londinienses é inmigrante de 1ª ou 2ª xeración. Joane Anderson, de raza negra, é desde maio alcaldesa de Liverpool.

Humanidade migrante

A historia da humanidade defínese por ser migrante, pois o *Homo Sapiens* empezou o seu itinerario histórico no leste de África Central e desde alí estendeuse polo planeta.

É difícil enumerar os pobos que habitaron a Península Ibérica desde o Neandertal e o Sapiens como revela a Sima dos Ósos de Burgos. Serían os Íberos, Celtas, Fenicios, Cartaxineses, Romanos, diversos pobos bárbaros, Xudeus, Árabes, Mauritanos (mouros), Indios, Franceses, Ingleses, etc. E as saídas (expulsións) de Sefarditas, Mouriscos, Liberais, Conservadores, Socialistas... e moitos emigrantes a América, África, Filipinas...

De 1827 a 1921 un millón de europeos de media anual saen á emigración transoceánica. Non terá Europa que aceptar o que fixo onte?

Entre 2000 e 2015 uns 61 millóns de migrantes incorporáronse aos países da OCDE (4,1 millóns anuais). A ONU prevé que veñan outros 91 de 2015 a 2050.

A diferenza de renda entre Marrocos (2.932 €) e España (26.496 €) fai que un soldo anual marroquí equivalla a mes e medio do español. Haberá valos suficientes para frear a inmigración? En 1990 foron 15 os estados que construíron muros ou valos nas súas fronteiras e en 2016 chegan a preto de 70.

Declive demográfico occidental e envellecemento

A poboación europea, que era o 25 % do mundo en 1900, descende ao 10 % en 2015, e baixará ao 7,5 % en 2050. Pero se falamos dos maiores de 90 anos Europa tiña o 34 % en 2015 e menos do 6 % dos bebés do mundo.

A taxa de natalidade para manter a poboación é de 2,1 fillos por muller, que ningún país rico alcanza excepto Israel (3.08). En 2018 é 1,8 en EEUU, 1,6 en Rusia, 1,54 na UE, (1,3 en España). Das 276 rexións da UE as tres con menos natalidade son

Asturias, Canarias e Galicia. Se Corea do Sur mantivese o seu índice de natalidade actual (1,0) o último coreano morrería en 2750.

Estar por baixo do nivel de substitución poboacional implica consecuencias:

a) Envellecemento da poboación. Vese en que a mediana de idade da poboación sobe en España de 25 anos en 1936 a 43 en 2016 (a de África é 19, Europa 42 e Norteamérica 35). Tamén aumentarán os maiores de 65 anos que do ano 2015 ao 2050 pasarán de ser o 15 ao 23 % en Norteamérica, do 18 ao 28 % en Europa (do 19 ao 36 % en España). Xa hai provincias españolas nas que os maiores de 65 superan o 33 %. Hai 8 anos comentoume o alcalde dun concello de 1.700 habitantes que o 60 % tiña máis de 65 anos. A conclusión é que en 20 anos serán menos da metade.

Igualmente en España descenden os menores de 15 anos. Se en 1980 eran 9,78 millóns, en 2015 son 7,01 e a previsión para 2030 é baixar a 5,06 millóns. Enténdese o drama con esta copla escrita nun bar de Fontibre:

Xa non hai nenos nos pobos
que alegren a primavera.
Só quedan os avós
contemplando a súa vellez.

Lóxico o peche de escolas. Polonia pechou 200 en 2015. Que facer con elas? Facer residencias e centros de anciáns ata que estes sexan menos?

b) Descenso de poboación e soidade. O libro de Smith, *A fuxida cara a Europa* (2019), relata que Xapón tiña 128 millóns de habitantes en 2010, vivindo en soidade o 31% deles, e prevese que serán 87 en 2060, 41 millóns menos! Ademais 4 de cada 10 terá máis de 65 anos.

Así as mortes xa superan os nacementos: Rusia de 1991 a 2011 en 13 millóns e Alemaña de 1995 a 2015 en 2,85 millóns. Portugal podería perder a metade da súa poboación en 2060. Aquí en 2015 Asturias tiña por cada parto 2,1 mortos e en 2016 Zamora chegou a máis de 3 mortes por nacido. Lóxico que o Banco de España acabe de anunciar que o 42 % dos municipios vaian camiño de desaparecer.

Segundo Bricker e Ibbitson, *O planeta baleiro* (2019), China empezará o seu descenso en 2022, baixando de 1.400 millóns a 754 en 2100 (250 por baixo da estimación da ONU). Preven que a 1ª potencia económica mundial para 2050 sexa a India (xa será o país con máis habitantes o próximo ano e crecendo de momento).

O envellecemento e descenso poboacional ten consecuencias.

En primeiro lugar descende a actividade económica, pois os vellos producen e consomen menos (excepto en medicamentos), por iso Xapón leva tres décadas en recesión. Para que edificar casas se cada vez hai menos xente? Co inverno demográfico os aforros (casas, patrimonios familiares) tenden a desvalorizarse. Os españois de 30 a 39 anos, os que adoitan comprar vivenda, eran 8,2 millóns en 2010 e baixan a 4,5 en 2030 (un descenso de 3,7 millóns en 20 anos). A quen vender as casas a medio construír da crise inmobiliaria de 2008 e as de segunda man?

Presentamos un problema que moitos concellos españois terán que afrontar a medio prazo: Que facer cos pisos e casas que quedarán sen propietarios por falta de herdeiros ou por rexeitar estes a herdanza?

En 2º lugar un empobrecemento afectivo e social pola drástica redución de familiares (poucos ou ningún fillo, irmáns, curmáns, tíos, sobriños, netos). E ademais nenos sobre-atendidos con exceso de agasallos e diversións. O descenso de mozos supón menor capacidade de innovar e emprender. Os inventores e emprendedores da revolución dixital eran novos. Vexamos do poeta Miguel Hernández os versos de “Chamo á mocidade”:

A mocidade sempre empuxa,
a mocidade sempre vence,
e a salvación de España
da súa mocidade depende.

É solución a inmigración?

É o que en xeral se pensa e entendo que será viable no curto prazo. O Plan de Convergencia elaborado en Europa busca compensar a perda de 70 millóns de habitantes do 2010 ao 2050 e subir a poboación dos 501 millóns de 2010 a 517 en 2060. Para iso necesítanse 86 millóns de inmigrantes, é dicir, 1.720.000 ao ano para manter o nivel de vida.

Agora posibilitao a existencia de moitos mozos noutros países, pois se en Europa os menores de 15 anos non chegan ao 20 %, en África son o 41 %. En París son só o 14 % pero en Lagos (Nixeria) son o 60 %. Se miramos os menores de 30 anos en África son o 80 % da súa poboación e para 2050 o 50 %. A División da Poboación da ONU no 2000 prevía para 2050 que máis do 25 % da poboación europea será inmigrante de 1ª ou 2ª xeración.

Unha investigación do Instituto Gallup de 2016 revela que o 42 % dos africanos entre 15 e 24 anos e o 32 % dos titulados superiores queren emigrar.

Pero a máis longo prazo o número de inmigrantes está chamado a baixar pois o número de fillos camiña a menos de 2,1 (taxa de substitución) en todo o mundo: Arabia Saudita 2,3, Sudáfrica 2,28, Turquía 2,01, Bangladesh 2,0, Irán 1,75, Brasil 1,7, Cuba 1,6. Os que non baixaron de 2 avanza nesa dirección. Incluso o veciño do sur, Marrocos, está xa en 2,38.

Para aclararnos, o organizador do Foro de Davos, Klaus Schwab, na *Cuarta revolución industrial* (2016) afirma: “A poboación en idade de traballar caerá ao mesmo tempo que aumentará a porcentaxe de anciáns dependentes” (p. 48). O mundo camiña ao descenso poboacional como escriben Bricker e Ibbitson: “Se hoxe en día o despoboamento é só un escintileo -un dato estatístico preocupante en certo informe governamental cuxa importancia só entende de todo a nomenclatura-, que pasará dentro de medio século, cando este escintileo chegue a ser cegador?” (p.245).

Traballadores desexados

Os países enriquecidos queren traballadores inmigrantes de dous tipos:

a) Pouco cualificados, mellor dito, mal pagos e con poucos dereitos para manter baixos os prezos e salarios en sectores como o agrícola, a restauración e os servizos. Ademais hai trata de persoas. Por exemplo *The New Yorker* (10-IV-2017) informaba que segundo a Oficina Internacional de Migracións o ano anterior rescatáronse 11.000 mulleres nixerianas no Mediterráneo, delas o 80 % eran obxecto de tráfico para a explotación sexual.

b) Altamente cualificados provenientes de todo o mundo para ter constante capacidade innovadora e manter a hexemonía científico-técnica. Máis da metade dos científicos de Silicon Valley son asiáticos ou de orixe asiática. Máis dun terzo dos médicos africanos exercen nos países da OCDE, a pesar da súa gran escaseza en África. Case o 30 % dos médicos británicos son estranxeiros. Entre o 35 e o 50 % dos titulados universitarios africanos nos últimos 30 anos abandonaron o país. Segundo un estudo de 2016 máis da metade dos inmigrantes legais que chegan a EEUU teñen estudos superiores (Bricker e Ibbitson p. 165).

Integración

A finais dos 60 algúns países enriquecidos asinaron acordos para traer “traballadores invitados” (só para traballar), pero chegaron persoas que crean familias... por exemplo os 10 millóns de mexicanos chegados a EEUU de 1975 a 2010 cos seus fillos forman unha comunidade de máis de 30 millóns. En Francia en 2013 o 40 % dos nados tiña un pai ou un avó de orixe estranxeira. De 2000 a

2007 a metade dos nenos nados en Bruxelas son fillos de inmigrantes e nos menores de 25 anos unha cuarta parte son musulmáns.

Dos que chegan, algúns seguen sendo estranxeiros, outros obteñen a nacionalidade. En España obtiveron o pasaporte 953.194 estranxeiros de 2013 a 2019 (procedían máis do 65 % de América Latina e un 27 % de África). Outros regresan ao seu país frecuentemente sen a compañía dos fillos. E están os que chaman “ilegais”, “sen papeis”, que en EEUU son 11 millóns, medio millón en España e máis de 4 na UE.

As políticas de integración adoitan ser de dous tipos:

a) De culturas pechadas que xeran asimilación-colonización e multiculturalismo-ghetos

b) Culturas abertas que crean interculturalidade, mestizaxe e integración.

Non adoitan facilitar a integración dos inmigrantes os seus gobernantes de orixe, así o rei marroquí Hassan II dixo á TV francesa en 1993: “Quería que nin sequera tentasen integrar aos marroquís na sociedade francesa... ela é posible entre europeos que teñen a mesma cultura, pero aquí falamos doutro continente e outra relixión. Nunca serán franceses ao cento por cento”. A integración tamén a dificulta o poder estar enraizados na cultura e ambiente social de orixe polas posibilidades que dá Internet e as redes sociais.

Incremento da xenofobia

Nas últimas eleccións madrileñas (4-V-2021) foi moi coñecido o cartel que buscaba pór aos madrileños contra os Menores Estranxeiros Non ACOMPAÑADOS. En Francia, Michèle Tribalat do Instituto Nacional de Demografía, crea o concepto de “nativos ao cadrado”, os que teñen pais e avós nativos (oito apelidos vascos?).

Crecen os partidos políticos xenófobos por Europa. Incluso a xenofobia contamina a socialdemocracia, pois Zapatero (PSOE) elevou 3 metros con concertinas os dous aramados de Melilla e engadiu unha terceira de arame tensado en labirinto cun custo de 20 millóns.

Afiánzase a política institucional contra os inmigrantes:

a) A UE aumenta o orzamento de Frontex para 2022-2029 a 5.600 millóns de € (800 millóns anuais).

b) A UE paga a países como policía antiinmigración: 6.000 millóns a Turquía (primeiro prazo de 3.000 o 18-III-2016) e a Marrocos máis de 400 millóns anuais. España dá 30 millóns a Marrocos o 19-V-2021 e antes 32 millóns en 2019, etc.

c) Obama sumou 600 millóns de dólares para elevar a 20.000 os axentes de vixilancia fronteiriza con Méjico. O muro xa medio construído, con Trump pasou toda ética e estética.

Á xenofobia colaboran algúns inmigrantes ao pechar a porta para non ter que compartir a súa nova prosperidade con outros novos. Lembremos que un dos terroristas máis sanguinarios de ETA tiña un apelido tan pouco vasco como Troitiño ou que a imaxe dos independentistas cataláns en Madrid é o fillo de xienenses Gabriel Rufián (ERC).

Se a iso sumamos o medo ao xihadismo non resulta doado construír humanidade.

Conclusión

Os poderes económicos e políticos non ven persoas nos inmigrantes senón negocio, produtores, consumidores, contribuíntes... como lle dixo Monseñor Sánchez ao Conselleiro dun Goberno Autonómico ante a súa lei de inmigración: “Xa sei que as leis que se fagan aquí serán máis ou menos permisivas cara aos inmigrantes en función dos intereses que en cada momento teña o país receptor”

A xenofobia empeora a explotación: peores condicións laborais e salariais, menos dereitos, menos uso dos servizos sociosanitarios e regreso ao seu país ao cesar o traballo. O anuncio de Trump de xullo 2019 de facer redadas policiais para deportar 2000 “sen papeis” é irrelevante no cuantitativo, menos do 0,02 % dos 11 millóns residentes en EEUU, pero moi relevante no cualitativo polas consecuencias de xenofobia, opresión, e someterse a peores condicións de vida e traballo.

Os inmigrantes empobrecen ao país de orixe e enriquecen ao de acollida, ademais son un roubo dos seus cidadáns máis capaces e mellor formados, un espolio. En España había en 2014 uns 19.400 médicos estranxeiros e de 2015 a xullo 2017 o Ministerio de Educación convalidou 5.822 títulos de Medicina de 43 países (1.148 venezolanos...). No Reino Unido son o 28,7% e en EEUU o 25%... O 60% dos profesores universitarios de grao medio da EE UU naceran no terceiro mundo, e dos investigadores punteiros tecnolóxicos case o 60% fixeron os estudos universitarios no 3º mundo (financiados polos pobres).

Canto suporía a súa formación? Para calculalo temos que segundo Bricker e Ibbitson criar a un neno de clase media até os 19 anos custa 250.000 \$ e logo vén a universidade (p. 106). Formar un médico en África custa máis ou menos 155.000 €, pero nos países ricos custaría o dobre, pois nunha universidade de EEUU

custaría máis de 50.000 € curso. Canta sería a débeda contraída e nin sequera recoñecida?

Ademais temos a pesada carga dos miles de inmigrantes sepultos cada ano nos diversos mares e ríos do mundo ou falecidos nos desertos, valos... E os CIEs, onde se encerra a inmigrantes sen estar condenados nin en proceso penal. Todo vai afianzar a explotación.

As inxustizas cos migrantes non terán solución mentres as persoas estean en función do negocio e o capital. Necesítase un profundo cambio estrutural que pasa por: recoñecer culpas e pedir perdón por facer un mundo institucional tan inxusto cos empobrecidos, restituír o expoliado e establecer novas institucións en aras dun mundo de persoas iguais e fraternas dunha única humanidade. Terá que ser un cambio revolucionario desde a NON-VIOLENCIA ACTIVA para non oprimir nin alienar a ninguén.

P. D. O 18 de maio Pedro Sánchez foi a Ceuta para apoiar as devolucións en quente de 8000 inmigrantes e controlar a fronteira. O día 20 presenta a *Axenda 2050* e di que até ese ano España necesita 255.000 inmigrantes por ano para só perder 1,8 millóns de traballadores até 2050. É dicir, que veñan “cando, como e para que queiran os poderosos”. Onde queda a fraternidade, igualdade e liberdade?

Este artigo foi preparado para a súa publicación no número 139 da revista *Acontecimiento*: órgano de expresión del Instituto Emmanuel Mounier

Antón Negro
Sacerdote, sociólogo e Delegado diocesano de Cáritas Lugo